

Медичний туризм: проблемні питання та шляхи їх вирішення

19 лютого 2016 р. у Комітеті Верховної Ради України з питань охорони здоров'я відбулося засідання круглого столу на тему «Лікування за кордоном: результативність і захист прав пацієнтів». Захід проведено за ініціативи народного депутата України Ірини Сисоєнко та згідно з планом роботи Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я на період IV сесії Верховної Ради України VIII скликання. У рамках круглого столу розглянуто широкий спектр питань, пов'язаних із лікуванням, медичним страхуванням, правовим та інформаційно-консультативним забезпеченням українських громадян за кордоном, а також з організацією контролю якості та результативності лікування на сьогодні.

До участі в заході були запрошені народні депутати України, представники Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України, Національної академії медичних наук України, вищих медичних і юридичних навчальних закладів, іноземних представництв та посольств, страхових і туристичних організацій, юристи, адвокати, провідні фахівці закордонних клінік, а також представники громадських та міжнародних організацій.

Відкриваючи круглий стіл, **Ірина Сисоєнко**, народний депутат України, заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я, ініціатор і модератор заходу, зазначила, що на сьогодні

якість надання медичних послуг в Україні та неможливість лікування певних захворювань на її території змушують громадян все частіше шукати шляхи отримання якісної та ефективної медичної допомоги за кордоном. І тут постає питання вибору медичного закладу, який зможе надати якісні медичні послуги українським громадянам за об'єктивною, а не завищеною ціною та забезпечити результативне лікування пацієнтів.

На жаль, в Україні досі не створено механізмів впливу на діяльність посередницьких структур із надання медичних послуг, цінового аналізу послуг закордонних медичних закладів, не проводиться оцінка результативності лікування українських пацієнтів за кордоном, відсутня система контролю якості такого лікування та захисту прав українських громадян під час медичного обслуговування в інших країнах. Також викликає стурбованість відсутність достатньої інформації щодо доступності медичної допомоги за кордоном для громадян України, а також інформації щодо ефективності витрат коштів бюджетів різних рівнів на лікування громадян України за кордоном. Крім того, доводиться констатувати, що законодавче регулювання відносин, пов'язаних із направленням громадян України на лікування за кордон та їх супроводом у період отримання там планової чи екстреної медичної допомоги, недоосконале.

На думку І. Сисоєнко, держава повинна створити прозорі умови для отримання громадянами України якісної медичної допомоги за кордоном у необхідних випадках.

Василь Кравченко, виконуючий обов'язки директора медичного департаменту Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) України, ознайомив присутніх зі станом виконання програми лікування

українських пацієнтів за кордоном, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 08.12.1995 р. № 991 «Про затвердження Положення про порядок направлення громадян на лікування за кордон» та наказу МОЗ України від 17.07.2014 р. № 502 «Про забезпечення організації направлення громадян на лікування за кордон», що фінансується з Державного бюджету. Як зазначив доповідач, законодавством не передбачено диференціації хворих, адже лікування за кордоном є виключним заходом, встановленим для громадян, захворювання яких не лікуються на території України, незалежно від віку, статі, соціального походження, майнового стану, місця проживання тощо.

Після надходження до МОЗ України належним чином оформлених документів можливість лікування хворого розглядається Комісією МОЗ України з питань направлення на лікування за кордон, яка приймає рішення про доцільність такої терапії в кожному окремому випадку та одночасно визначає загальну суму пов'язаних із цим витрат і джерела їх покриття. Обов'язковою умовою прийняття Комісією позитивного рішення має бути складене головним спеціалістом відповідного профілю МОЗ обґрунтування щодо неможливості ефективного лікування хворого в Україні та підтвердження медичним закладом іншої країни можливості надання відповідної спеціалізованої допомоги.

Так, згідно з даними МОЗ України, протягом 2014 р. на лікування за кордон направлено 39 осіб — хворі, які цього потребували та надали всі необхідні документи. Загалом на терапію цих пацієнтів витрачено 50,8 млн грн. У 2015 р. на терапію україн-

ських пацієнтів за кордоном витрачено 203,9 млн грн. та направлено на лікування за кордон 84 особи.

Як підкреслив В. Кравченко, збільшення за останні 2 роки видатків на бюджетну програму «Лікування громадян України за кордоном» значною мірою є заслугою громадських організацій, що опікуються такою терапією.

Радміла Гревцова, кандидат юридичних наук, доцент, голова Комітету з медичного і фармацевтичного права Асоціації адвокатів України, член ради директорів Всесвітньої асоціації медичного права, торкнулася питання забезпечення прав пацієнтів

у контексті Директиви 2011/24/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи від 09.03.2011 р. «Про використання прав пацієнтів на транскордонні послуги в галузі охорони здоров'я», яка має за мету забезпечення права громадян звертатися за медичною допомогою до інших держав.

Звичайно, Україна на сьогодні не є повноправним членом Європейського Союзу (ЄС), але чітко визначилася з інтеграційним вектором свого розвитку, а отже, реформи системи охорони здоров'я мають базуватися на європейських цінностях і стандартах медичної допомоги. Їх стратегічною метою має стати забезпечення у подальшому українських громадян рівнинами з громадянами ЄС правами на доступність та якість медичних послуг.

На думку доповідача, в цьому ключі найважливішими є нижченаведені положення зазначеної Директиви:

- пацієнти мають право звертатися за медичною допомогою за кордон і отримувати компенсацію в межах того обсягу послуг, які могли б отримати у своїй країні — Директива пояснює, як ці права можуть бути реалізовані, зокрема які ліміти на транскордонне отримання медичних послуг можуть встановлювати держави ЄС і який при цьому буде рівень фінансового відшкодування;
- держави — члени ЄС несуть відповідальність за медичні послуги, що надаються на їх території — пацієнти мають

бути впевнені, що стандарти якості та безпеки лікування на території будь-якої держави ЄС підлягають регулярному моніторингу та зумовлені розумною медичною практикою.

Антон Горбаченко, начальник відділу врегулювання збитків майнового та особистого страхування страхової компанії «PZU», окреслив ряд проблемних питань, пов'язаних із медичним страхуванням при перебуванні українських громадян за кордоном. Він зазначив, що перш за все привертає увагу питання закритості інформації відносно пацієнтів, які отримують екстрену медичну допомогу в закордонних медичних закладах. Останнім часом страхові компанії досить складно отримати необхідну інформацію відносно обсягу наданої медичної допомоги, тривалості та вартості лікування. Певну допомогу у вирішенні цього питання надають посольства нашої держави в інших країнах, однак такий збір інформації займає досить тривалий час. Можливо, створення національного координаційного відділу (національного контактного центру), передбачене Директивою 2011/24/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи, дасть змогу прискорити процес отримання інформації.

Також досить важливим питанням є ідентифікація застрахованих осіб при будь-яких нещасних випадках, оскільки постраждалі не в змозі своєчасно поінформувати страхову компанію про подію, що відбулася, страхові компанії знову ж доводиться звертатися до посольств, телефонувати на гарячу лінію Міністерства закордонних справ України та відшукувати необхідну інформацію в засобах масової інформації.

Крім того, на території деяких країн Європи оплата медичних послуг ведеться за однорідними діагностичними групами, тобто за певний діагноз встановлюється певна фіксована сума, і клініка надає неподільний рахунок за весь обсяг медичних послуг, при цьому страховий поліс покриває лише невідкладну медичну допомогу, що також викликає певні незручності.

А. Горбаченко висловив сподівання, що участь у заході сприятиме вирішенню цих проблемних питань та стане першим кроком до спрощення надання якісних страхових послуг українським пацієнтам, які отримують медичну допомогу за кордоном.

Ігор Корчевий, голова правління благодійної організації «Благодійний фонд «Медицина. Інновації. Розвиток», представив основні напрямки роботи пункту інформаційно-консультаційної допомоги

українським громадянам при отриманні медичних послуг в Туреччині. Основними напрямками його роботи є:

- супровід та контроль за лікуванням пацієнтів протягом усього періоду перебування за кордоном;
- попередня діагностика на території України (діагностичні центри на базі вітчизняних медичних закладів із залученням фахівців із Туреччини, телемедицина);
- функціонування цілодобової гарячої інформаційної лінії;
- перебування постійного представника на території Туреччини з метою надання допомоги українським громадянам, що перебувають на лікуванні в цій країні;
- повна взаємодія з провідними клініками Туреччини з метою контролю лікування українських громадян;
- надання особливих умов перебування українських громадян протягом усього періоду лікування;
- створення комітету (комісії) контролю якості наданих медичних послуг;
- організація програм обміну досвідом та стажування лікарів.

Ігор Торський, віце-президент Української асоціації медичного туризму, розповів, як здійснюється контроль якості та результативності лікування на сьогодні, та окреслив його основні про-

блемні питання. Він відзначив, що досі не врегульовані вимоги до роботи провайдерів медичного туризму (стандарти, необхідна освіта, правила обліку, правила передачі персоналізованої інформації тощо) та правила направлення пацієнта на лікування за кордон лікарями та адміністративним персоналом українських медичних закладів. Крім того, відсутня система контролю за якістю отриманих за кордоном медичних послуг.

На думку доповідача, вирішення цих питань полягає у впровадженні законодав-

чих ініціатив щодо регуляції ринку медичного туризму, підписання ряду міждержавних договорів щодо забезпечення прав українського пацієнта при лікуванні за кордоном та створенні державної організації, відповідальної за дотримання правил та якості надання послуг у сфері медичного туризму.

Доктор **Резат Дабак** (Туреччина), представник Директорату Стамбулу з охорони здоров'я, ознайомив присутніх з умовами оздоровчого туризму у Стамбулі. **Араз Джалілов**, представник «Medicana Health Group», досить докладно представив програми супроводу та контролю якості медичних послуг у Туреччині. **Вітенис Калібатас**, доцент Литовського університету медичних наук, поділився міркуваннями щодо можливостей співробітництва Литви та України в галузі медичного туризму. **Едді Норман** (Ізраїль), представник «Global Medical Organization», розповів про міжнародні права пацієнтів.

Громадські організації також поділилися своїми думками, пропозиціями та ініціативами, особливо щодо поширення інформації про можливості лікування за кордоном, пунктів сервісної та інформаційної підтримки громадян України за кордоном.

За результатами обговорення учасники круглого столу погодилися, що держава має проявляти турботу про своїх громадян і створювати прозорі умови для отримання медичної допомоги за кордоном, проводити аналіз результативності такого лікування та надавати громадянам України достовірну інформацію, зокрема через створення пунктів інформаційно-консультаційної допомоги українцям при отриманні медичних послуг в інших країнах.

Учасники заходу також звернули увагу на необхідність удосконалення законодавчої бази, забезпечення прозорості всіх рішень і дій державних органів та посадових осіб щодо направлення громадян України на лікування за кордон, виділення на це бюджетних коштів і участі у моніторингу якості та ефективності медичної допомоги, що надається за кордоном. Зазначені рішення необхідно приймати із широким залученням професійної громадськості.

*Сергій Боровик,
фото Сергія Бека*